

Strategija razvoja nevladnih organizacij

v Republiki Sloveniji do 2030

1. Uvod

Podlaga za pripravo strategije je 26. člen Zakona o nevladnih organizacijah (v nadaljevanju ZNOrg), ki določa, da se razvoj nevladnih organizacij (NVO) v Republiki Sloveniji načrtuje v strategiji, ki jo sprejme vlada za obdobje petih (5) let. Strategijo je pripravilo Ministrstvo za javno upravo, v sodelovanju z ministrstvi, pristojnimi za področja, na katerih delujejo NVO, in Svetom Vlade Republike Slovenije za spodbujanje razvoja prostovoljstva, prostovoljskih in nevladnih organizacij.¹ Strategija je tudi vsebinsko usklajena s Priporočilom CM/Rec(2007)14 Odbora ministrov državam članicam o pravnem statusu nevladnih organizacij v Evropi.²

Novembra 2024 je bilo v Sloveniji registriranih 27.465 NVO, od tega 23.185 društev, 4.015 zasebnih zavodov in 265 ustanov. V zadnjih letih se število NVO počasi zmanjšuje, po nekajletni rasti. V NVO sektorju je zaposlenih nekaj več kot 12.500 ljudi. Več kot polovica vseh delavcev je zaposlenih v zasebnih zavodih, čeprav ti predstavljajo slabih 13 odstotkov vseh NVO. NVO so v letu 2022 ustvarile več kot milijardo evrov prihodkov, pri čemer so 65,57 odstotka k temu prispevala društva. 87,36 odstotkov NVO je imelo manj kot 50.000 evrov prihodkov, od tega jih je 17,85 odstotka delovalo brez prihodkov. NVO so v letu 2022 imele 1,17 milijarde evrov odhodkov, kar je 34,42 milijona manj kot so ustvarile prihodkov. Presežek prihodkov v višini 2,86 odstotka prihodkov je bil porabljen za plačilo davka od dohodkov pravnih oseb (3,4 milijona evrov), preostanek pa na podlagi zakona za doseganje osnovnega (nepridobitnega) namena oziroma za razvoj svoje dejavnosti. V Sloveniji je leta 2022 delež zaposlenih v NVO znašal 1,26 odstotka (12.671 zaposlenih od skupaj 1.003.533 aktivnih prebivalcev) in je v zadnjih letih kljub gospodarski krizi vse do 2017 rasel, ko je bil prvič enak kot prejšnje leto, od leta 2018 dalje pa je ponovno rasel. V primerjavi s tujino je ta delež še vedno izredno nizek. Po rezultatih zadnje večje [mednarodne primerjalne raziskave Univerze Johns Hopkins](#) iz leta 2017 je ta delež v svetovnem povprečju primerjanih držav 3,3 odstotka, v državah EU pa 3,67 odstotka. V letu 2022 so skupni prihodki NVO predstavljali 2,11 odstotka slovenskega BDP. Delež javnih sredstev glede na vse prihodke NVO je v zadnjih letih padal vse do 2017, ko je bil po petih letih ponovno višji kot prejšnje leto in je znašal 35,57 odstotka. Rast se je nadaljevala in v letu 2021 je delež znašal 46,35 odstotka. V letu 2022 je delež javnih sredstev glede na vse prihodke NVO znašal 44,76 odstotka in je bil nižji kot preteklo leto. Drugi kazalnik o deležu BDP, ki ga država namenja za NVO, prav tako ni vzpodbuden. V letu 2022 je Slovenija NVO namenila le 0,95 odstotka svojega BDP, medtem ko je v svetovnem povprečju ta delež znašal 1,38 odstotka, države EU pa so svojim NVO v povprečju namenile kar 2,20 odstotka BDP.³

Priznanje delovanju NVO se kaže tudi skozi organizacijo in praznovanje Svetovnega dneva nevladnih organizacij (27. februar). V zadnjem desetletju je ta mednarodni dan prerasel v globalni fenomen, ki priznava in praznuje izjemno delo več kot 10 milijonov nevladnih organizacij ter neverjetnih 50 milijonov posameznikov, ki delujejo v njihovem okviru. To svetovno praznovanje poteka v 89 državah na šestih celinah.⁴

V mednarodnem prostoru je skladno z Resolucijo o mednarodnem razvojnem sodelovanju in humanitarni pomoči Republike Slovenije, ključni cilj mednarodnega razvojnega sodelovanja Republike Slovenije prispevati k odpravi revščine, zmanjševanju neenakosti ter doseganju trajnostnega razvoja v partnerskih državah.⁵ Za to je, med drugim, partnerstvo med državo in drugimi deležniki na nacionalni, regionalni in globalni ravni, vključno z zasebnim sektorjem in civilno družbo, ki temelji na načelih univerzalnosti, solidarnosti, sodelovanja in vzajemne odgovornosti, ključnega pomena za doseganje trajnostnih razvojnih učinkov. Resolucija Državnega zbora RS je bila operacionalizirana s sprejemom Strategije mednarodnega razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči Republike Slovenije do leta 2030, 20. decembra 2018 na Vladi RS. Strategija predvideva, da bo Slovenija tudi v prihodnje krepila zmogljivosti nevladnih organizacij s področja mednarodnega razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči ter ozaveščanja in globalnega učenja.

V EU so evropske institucije dejansko že od devetdesetih let poskušale uvesti statute oziroma pravila EU za združenja, fundacije in vzajemne organizacije, vendar vedno brez uspeha.⁶ Evropski parlament tako že od leta 1984 poziva k oblikovanju statuta za evropska združenja. Institucije EU v vse večji meri prepoznavajo socialni, ekonomski in državljanski vpliv evropskih mrež združenj in

¹ 26. in 27. člen Zakona o nevladnih organizacijah, Uradni list RS, št. 21/18.

² Recommendation CM/Rec(2007)14 of the Committee of Ministers to member states on the legal status of non-governmental organisations in Europe z dne 10.10.2007.

³ Vsi podatki so vzeti iz spletne strani CNVOS - Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij, <https://www.cnvos.si/nvo-sektor-dejstva-stevilke/stevilo-nvo/>.

⁴ Več na <https://worldngoday.org>.

⁵ Resolucija o mednarodnem razvojnem sodelovanju in humanitarni pomoči Republike Slovenije (ReMRSHP), Uradni list RS, št. 54/17.

⁶ Študija »A statute for European cross-border associations and non profit organizations - Potential benefits in the current situation« (2021), dostopno na [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/693439/IPOL_STU\(2021\)693439_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/693439/IPOL_STU(2021)693439_EN.pdf).

nacionalnih NVO v (trenutnih) težkih razmerah, za katere so značilne naraščajoče socialne napetosti in polarizacija. Poleg tega so institucije EU zaskrbljene tudi zaradi krčenja prostora za civilno družbo v Evropi.⁷

NVO v Republiki Sloveniji igrajo ključno vlogo pri zagotavljanju socialnih, kulturnih, okoljskih, vzgojno izobraževalnih, zdravstveno varstvenih in drugih storitev oziroma izvajanju programov in projektov, s čimer pomembno prispevajo k družbeni blaginji. NVO pogosto zapolnjujejo vrzeli, ki jih javni sektor ne more učinkovito naslavljati, ter delujejo kot pomembni zagovorniki človekovih pravic in demokratičnih vrednot. NVO niso nekaj novega, saj so se zgodovinsko razvile iz obstoječih dolgotrajnih tradicij filantropije in samopomoči, ki so pogoste v različnih družbah.⁸ Strategija razvoja NVO za obdobje 2025 – 2030 izhaja iz analize potreb NVO, upošteva dosedanje izkušnje in izzive ter postavlja temelje za nadaljnji razvoj nevladnega sektorja. Strategija zajema, analizo potreb NVO, temeljne politike razvoja NVO, strateške razvojne cilje NVO, vlogo države, samoupravnih lokalnih skupnosti in drugih pravnih oseb pri doseganju razvojnih ciljev NVO, glavna področja razvoja NVO, okvirna sredstva, namenjena za uresničevanje strategije in program ukrepov za izvajanje strategije.

2. Analiza potreb nevladnih organizacij in predlogi rešitev

Analiza potreb NVO temelji na povzetkih delavnic strateškega predvidevanja, predlogov ukrepov, ki so jih posredovale NVO, zaključkov Ciljno raziskovalnega projekta: Potencial nevladnih organizacij za naslavljanje potreb lokalnih skupnosti (2023) ter predlogih ministrstev in na reviziji Računskega sodišča RS glede podeljevanja statusa NVO v javnem interesu. Ugotovitve so pokazale naslednje potrebe NVO.

NVO se pogosto soočajo s prekomernimi administrativnimi zahtevami, ki omejujejo njihovo učinkovitost in sposobnost osredotočanja na osnovno poslanstvo. Potrebno je poenostaviti in bolj poenotiti postopke poročanja in zagotoviti k ciljem usmerjeno poročanje ter **zmanjšati administrativne ovire**. Potrebno bi bilo v čim večji meri digitalizirati postopke prijav na razpise in poročanja, poenostaviti obstoječe obrazce ter, z digitalizacijo olajšati dostop do potrebnih informacij za organe in zmanjšalo potrebo po ponavljajočem se vnosu podatkov.

Za uspešno delovanje NVO je pomembno tudi **stabilno in dolgoročno financiranje**. NVO potrebujejo zanesljive finančne vire, ki omogočajo dolgoročno načrtovanje in izvajanje projektov brez neprestane negotovosti glede razpoložljivosti sredstev. K temu bi lahko pripomoglo povečanje nacionalnih sredstev in sredstev iz evropskih skladov, uvajanje večletnih finančnih načrtov, ki omogočajo NVO, da načrtujejo svoje aktivnosti na dolgi rok, spodbujanje raznolikosti virov financiranja, vključno z zasebnimi donacijami⁹, članarinami, sponzorstvi in drugimi prihodki. Po drugi strani je potreben razmislek o metodah za vrednotenje oziroma merjenje družbenih učinkov projektov financiranih iz javnih razpisov.

NVO potrebujejo dostop do ustrezne infrastrukture, kot so prostori za delo, tehnična (IKT) oprema ter storitve izobraževanja, usposabljanja in svetovanja. Ustrezna podpora lahko znatno izboljša operativno zmogljivost in učinkovitost NVO. **Izboljšanje podpornega okolja** bi lahko dosegli preko olajšanja dostopa do ustreznih delovnih sredstev in tehnične (IKT) opreme ter digitalnih orodij, organizacije rednih usposabljanj in delavnic za krepitev zmogljivosti NVO, ter okrepitve obstoječih mrež in regijskih podpornih centrov, ki bodo NVO nudili strokovno pomoč in svetovanje.

Dobra **koordinacija, komunikacija in sodelovanje med NVO ter javnimi institucijami** je nujno za učinkovito oblikovanje in implementacijo politik in programov. Okrepiti je potrebno mehanizme za redno komunikacijo in sodelovanje. Primeri obsegajo vzpostavitev posvetovalnih ali delovnih teles (nekatera, kot je svet vlade za razvoj NVO že obstajajo), kjer bodo NVO lahko sodelovale pri oblikovanju politik in predpisov, skladno z Resolucijo o normativni dejavnosti, ter s spodbujanjem rednega dialoga med NVO in javnimi institucijami. Ministrstva in vladne službe so za sodelovanje z nevladnimi organizacijami v letu 2022 imenoval kontaktne osebe, ki so vstopna točka za komunikacijo s strokovnimi službami. V posvetovalnih procesih lahko vsebinske mreže nevladnih organizacij izvedejo posvetovanje s širšim krogom nevladnih organizacij in pripravijo skupen odziv nevladnih organizacij, ki delujejo na določenem področju. Prav tako je potrebno krepiti kulturo dialoga med nevladnimi organizacijami in javno upravo.

3. Temeljne politike razvoja nevladnih organizacij

Temeljne politike Vlade RS na področju razvoja NVO za obdobje 2024 – 2030 bi morale temeljiti predvsem na načelih, kot so transparentnost in odgovornost, sodelovanje in participacija podpora in krepitev zmogljivosti NVO, stabilno in trajno financiranje. Transparentnost in odgovornost delovanja NVO sta ključna za zaupanje javnosti in tudi učinkovitost NVO.

Vzpostaviti je potrebno jasna merila za **transparentno delovanje in financiranje NVO** ter spodbujati odgovorno upravljanje, ki pa ne predstavlja posege v neodvisnost NVO-jev. S tem namenom bi lahko implementirali standarde za transparentno poročanje o prejetih javnih sredstvih in uvedbo rednih pregledov in ocen delovanja NVO s strani neodvisnih organov, predvsem Računskega

⁷ <https://www.eesc.europa.eu/en/agenda/our-events/events/european-statute-associations-and-ngos>.

⁸ Lewis, D. (2020), Non-Governmental Organizations and Development (Routledge Perspectives on Development), 2. Izdaja, str. 32.

⁹ Obstoječa zakonodaja, ki ureja obdavčitev pravnih oseb (ZDDPO-2) in obdavčitev fizičnih oseb z dohodnino, vključno z zavezanci, ki opravljajo dejavnost (ZDoh-2), daje možnost uveljavljanja davčne olajšave za donacije, s katero se med drugim daje pomen spodbujanju družbene odgovornosti oziroma se povezuje »gospodarsko sfero« z »družbeno koristno oziroma karitativno (nevladno) sfero«.

sodišča RS, kar bi pripomoglo tudi k zaupanju javnosti ter spodbujali NVO, ki prejemajo javna sredstva, da na spletu pregledno objavljajo svoja letna poročila, finančne izkaze in temeljne akte. To bi še posebej veljalo za NVO s podeljenim statusom delovanja v javnem interesu.

Glede na to, da se vsaka zahteva po poročanju in razkritju za NVO šteje za poseg v svobodo združevanja, mora država zagotoviti, da pogostost in obvezna vsebina teh zahtev ter sankcije, naložene za kršitev teh dolžnosti, izpolnjujejo mednarodne standarde, vključno z izčrpnimi legitimnimi razlogi za vmešavanje, ter izkazano nujnostjo in sorazmernostjo. Po drugi strani pa se transparentnost in odgovornost sami po sebi ne štejeta za legitimna razloga za poseganje v svobodo združevanja. Nanje se je mogoče sklicevati le kot na sredstvo za doseganje legitimnih ciljev iz člena 11(2) EKČP.¹⁰

Po drugi strani, je aktivno vključevanje NVO v procese oblikovanja politik in odločanja bistveno za zagotavljanje, da so (državne in lokalne) politike in ukrepi usklajeni s potrebami in interesi širše civilne družbe. Spodbujati gre možnosti za **participacijo, sodelovanje in zagovorništvo NVO** v procesih odločanja na lokalni in državni ravni (npr. vključevanje NVO že v fazi priprave politik in ukrepov) ter participativne procese, vključno z novimi oblikami, kot je deliberacija, v katerih bodo NVO lahko prispevale svoje znanje, predloge in ideje. Zagotoviti je treba, da lahko NVO še naprej bistveno prispevajo družbi z ozaveščanjem javnosti, s sodelovanjem v javnem življenju ter z zagotavljanjem preglednosti in odgovornosti javnih oblasti.¹¹

Potrebno je tudi podpirati in **krepi zmogljivosti NVO**, preko podpornega okolja, na način, da se promovira njihovo izobraževanje, usposabljanje in krepiti njihove infrastrukturne zmogljivosti vključno z digitalnimi orodji, ki vse skupaj pripomorejo k razvoju NVO. Za ta namen je potrebno redno organizirati usposabljanja in delavnice – ob upoštevanju potreb NVO po specifičnih znanjih - za izboljšanje veščin in znanj zaposlenih in prostovoljcev v NVO, potrebno je nadgraditi sistem mentorstev in opolnomočiti podperne mreže, ter z različnimi spodbudami promovirati izmenjave dobrih praks in izkušenj med (domaćimi in tujimi) NVO, tudi npr. v sklopu podjetniških inkubatorjev in svetovanj.

Za dolgoročen razvoj NVO je potrebno **dolgoročno in stabilno financiranje NVO**. S tem namenom je potrebno ohraniti stabilne finančne vire (Sklad za razvoj NVO), ki bodo omogočili kontinuirano delovanje NVO. Ti finančni viri morajo biti razdeljeni na podlagi večletnih finančnih načrtov oziroma programa javnih razpisov, kar omogoči NVO dolgoročneje načrtovanje svojih aktivnosti. Spodbujati je potrebno tudi raznolikost oziroma diverzifikacijo virov financiranja, vključno z zasebnimi donacijami, članarinami, sponzorstvi, sredstvi EU in drugimi prihodki kar bo pomenilo manjšo odvisnost NVO od »enovrstnih« virov. Ministrstvo za javno upravo do konca vsakega koledarskega leta pripravi – skladno s Strategijo razvoja NVO 2025 – 2030 - okvirni program porabe sredstev sklada za razvoj NVO za naslednji dve koledarski leti, ki ga podpiše minister pristojen za nevladne organizacije. Okvirni program porabe sredstev sklada za naslednji dve koledarski leti se naslednji dan po sprejemu objavi na spletni strani Ministrstva za javno upravo.

Obstoječa široka mreža nevladnih organizacij v Sloveniji, pestrost njihovih organizacijskih oblik ter kadrovski in razpršeni finančni viri predstavljajo dobro osnovo za širitev obsega socialnih in drugih storitev v skladu s potrebami prebivalcev ter za delen **prenos teh storitev na nevladne organizacije**. V ta namen je potrebna sistemska prepoznavna pomembnosti nevladnega sektorja in njegove vloge v prihodnjem razvoju javnih storitev, ki mora temeljiti na identificiranih potrebah različnih družbenih skupin. Boljše razumevanje potreb po storitvah na terenu na eni strani ter sočasem boljšem izkoriščanju potenciala in zmožnosti NVO za zagotavljanje storitev, ki naj te potrebe (še posebej v lokalni skupnosti) naslovijo.¹²

4. Strateški razvojni cilji nevladnih organizacij

Na podlagi identificiranih potreb in temeljnih politik so kot strateški cilji določeni (1) Okrepitev sodelovanja države z NVO pri oblikovanju, izvajanju in monitoringu predpisov in politik, (2) Okrepitev učinkovitosti, transparentnosti in stabilnosti javnega financiranja NVO, (3) Okrepitev zmogljivosti družbenega inoviranja in razvoja novih storitev v NVO.

V okviru strateškega cilja (1) okrepitve sodelovanja države z NVO pri oblikovanju, izvajanju in monitoringu predpisov in politik, bomo zasledovali predvsem specifične cilje: okrepitve zgodnjega vključevanje NVO v procese priprave politik in predpisov, zagotovitve ažurnega odziva na komentarje in predloge ter večje podpore nevladniškemu zagovorništvu. V okviru strateškega cilja (2) okrepitve učinkovitosti, transparentnosti in stabilnosti javnega financiranja bomo spodbujali specifične cilje: okrepitve ciljnega, k rezultatom usmerjenega financiranja NVO¹³, postopna digitalizacija razpisnih postopkov ter odprave administrativnih ovir, uvedbe evalvacije razpisov in njihovo vrednotenje, spodbujanje transparentnosti NVO z vstopnimi pogoji ali merili za ocenjevanje. V okviru strateškega cilja (3) okrepitve zmogljivosti družbenega inoviranja in razvoja novih storitev v NVO bomo zasledovali specifične cilje večjega ciljnega financiranja družbenih inovacij¹⁴ in razvoja storitev tam, kjer je ugotovljen primanjkljaj oziroma potencial NVO za naslavljanje potreb lokalnih skupnosti, povečanje primerov več-sektorskih partnerstev NVO - javne institucije - gospodarski subjekti, povečanje profesionalizacije NVO sektorja, nadaljnega sofinanciranja lastnega deleža pri EU razpisih ter nadaljevanje finančne podpore

¹⁰ Svet Evrope, International Standards Relating to Reporting and Disclosure Requirements for Non-Governmental Organizations (2018), dostopno na <https://www.coe.int/en/web/ingo/expert-council>.

¹¹ Svet Evrope, The Legal Space for Non-Governmental Organisations in Europe (2021), dostopno na <https://www.coe.int/en/web/ingo/expert-council>.

¹² Ciljno raziskovalni projekt "Potencial NVO v Sloveniji za naslavljanje potreb lokalnih skupnosti" (Univerza v Ljubljani, 2023).

¹³ O tem glej npr. NGOs and the challenge of impact investing: creating value and doing good (2018, 2018 KPMG International Cooperative) ali Würmli, S. in Jenny, B. (2024), Maximizing Impact with Results-Based Financing: 9 Learnings from a New Report

¹⁴ Za naslavljanje družbenih izzivov in naslavljanje ciljev trajnostnega razvoja. Družbeni izzivi v povezavi s cilji trajnostnega razvoja zahtevajo celovite, medsektorske pristope, ki vključujejo sodelovanje med vlado, civilno družbo in zasebnim sektorjem za trajnostne rešitve, kot izhaja tudi iz Agende OZN 2030 in Strategije razvoja Slovenije 2030.

infrastrukturnim organizacijam (regionalnim stičiščem, horizontalnim mrežam) s ciljem krepitve inovacijskega potenciala in kapacitet NVO.

5. Vloga države, samoupravnih lokalnih skupnosti in drugih oseb pri doseganju razvojnih ciljev nevladnih organizacij

Uresničevanje razvojnih ciljev NVO zahteva usklajeno sodelovanje med državo, samoupravnimi lokalnimi skupnostmi in drugimi relevantnimi deležniki. Država igra ključno vlogo predvsem pri zagotavljanju stabilnega in predvidljivega financiranja, pripravi zakonodaje, ki podpira delovanje NVO, ter zagotavljanju razvoja podpornega okolja. Država mora zagotavljati zakonodajni okvir, ki omogoča stabilno in trajnostno delovanje in financiranje NVO ter njegovo dosledno implementacijo, hkrati pa mora zagotavljati podporno okolje, ki spodbuja izobraževanja, usposabljanja in svetovanja za krepitev zmogljivosti NVO. Samoupravne lokalne skupnosti imajo po drugi strani pomembno vlogo pri spodbujanju sodelovanja med NVO in lokalnimi oblastmi, podpori lokalnim pobudam ter doslednim vključevanjem NVO v procese priprave strateških dokumentov in politik na lokalni ravni. Država in samoupravne lokalne skupnosti lahko nudijo podporo lokalnim NVO z omogočanjem lažjega dostopa do prostorov in infrastrukture, v skladu z zakonodajo, vključevanjem NVO v procese lokalnega odločanja, spodbujanje NVO pobud. K razvoju NVO pa lahko prispevajo tudi drugi deležniki npr. gospodarstvo, skozi partnerstva in finančno podporo, kot je npr. medsektorsko sodelovanje in razvoj skupnih projektov med NVO, gospodarstvom in javnim sektorjem.

6. Glavna področja razvoja nevladnih organizacij

Ciljno raziskovalni projekt "Potencial NVO v Sloveniji za naslavljanje potreb lokalnih skupnosti" ugotavlja, da so za razvoj potrebni naslednji **sklopi sistemskih sprememb**. Prvi sklop se nanaša na **sistemsko prepoznavo pomembnosti nevladnega sektorja in njegove vloge v prihodnjem razvoju javnih storitev**, vključno z duševnim zdravjem, zdravstvenim varstvom, skrbi za starejše, storitve za družine, varstvo okolja, zdravja, ki mora temeljiti na identificiranih potrebah različnih družbenih skupin. Drugi sklop sistemskih sprememb je potrebno usmeriti na **področje financiranja NVO**, ki naj zagotovi dolgoročno in profesionalno delovanje nevladnega sektorja. Sistemska ureditev bi morala zajeti stabilnejše vire financiranja, hkrati pa ne pozabiti na sodelovanje z gospodarstvom in spodbude za celoten spekter socialne ekonomije. S tem je povezana potreba po **večji profesionalizaciji sektorja** kot odgovor na vse kompleksnejše potrebe uporabnikov javnih storitev. Obstajajo dokazi, da civilna družba, ki je pomanjkljivo profesionalizirana nima velikega vpliva na javne politike.¹⁵ V svetovnem merilu se je profesionalizacija NVO začela v devetdesetih letih 20. stoletja zlasti na področju NVO, ki so bili ponudniki različnih storitev in se jih je vključilo v t. i. novi javni menedžment.¹⁶ Temu pa je sledil drugi val profesionalizacije, predvsem med zagovorniškimi NVO. Državni prispevek k večji profesionalizaciji NVO je potreben, saj je Slovenija, v primerjavi z drugimi državami EU28 (sedaj 27), ki imajo povprečno stopnjo zaposlenosti 4,18 %, precej zadaj, s samo 0,82 % svoje aktivne delovne populacije, zaposlenih v sektorju NVO pred letom 2020.¹⁷ Trenuten trend sicer kaže naraščanje števila zaposlenih v NVO sektorju (v letu 2022 je bilo to 1,26 odstotka).¹⁸ Ob profesionalizaciji sektorja je potrebno ustrezno oziroma sistemsko rešiti tudi **vrednotenje prostovoljnega dela na podlagi poenostavitve »birokratskih« postopkov in spodbujanja prostovoljstva**. V tretji sklop sistemskih sprememb raziskovalci uvrščajo **bolj učinkovito in intenzivno sodelovanje ter usklajevanje nevladnega, javnega in zasebnega (gospodarskega) sektorja**, ki bi slonelo na rednem srečevanju in razpravah tako na nacionalni kot tudi lokalni ravni. Slednje bi rezultiralo v boljšem razumevanju potreb po storitvah na terenu na eni strani ter sočasnem boljšem izkoriščanju potenciala in zmožnosti NVO za zagotavljanje storitev, ki naj te potrebe (še posebej v lokalni skupnosti) naslovijo.

Strategija v ta namen predvideva ukrepe na področju **podpornega okolja za nevladne organizacije, dolgoročnega financiranja projektov in programov, spodbujanja zaposlovanja ter promocije nevladnih organizacij**.

Posebej gre spodbujati krepitev kapacitet nevladnih organizacij za kakovostno izvajanje javnih storitev v skupnosti na nekaterih področjih, kjer je bil ugotovljen primanjkljaj oziroma potencial nevladnih organizacij za naslavljanje potreb lokalnih skupnosti, kot so na primer na področju socialnega varstva, vključno z duševnim zdravjem, skrbi za starejše, storitve za družine, varstvo okolja in stanovanjsko varstvo ter druga področja, kjer se kaže primanjkljaj glede infrastrukture, ki je potrebna za kontinuirano in kakovostno zadovoljevanje potreb ljudi po socialni varnosti in socialni blaginji. Nadaljnji razvoj slovenskega nevladnega sektorja bi moral temeljiti na principu komplementarnosti javnemu sektorju v zagotavljanju javnih storitev v skupnosti, pri tem pa mora imeti nevladni sektor prednost pred profitnim sektorjem, za zagotovitev univerzalnosti in enakega dostopa do javnih storitev.¹⁹

Ohranjati pa gre usmeritev opolnomočenja tudi na drugih področjih delovanja nevladnih organizacij, kot so varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, ukrepanje ob migracijski, begunski krizi, epidemiji, šport in rekreacija, kultura in umetnost, razvoj informacijske družbe ter naslavljanje potreb ranljivih skupin²⁰. Tudi pri slednjih gre namreč zaznati potrebo po večji profesionalizaciji sektorja, ki je odgovor na vse kompleksnejše potrebe uporabnikov javnih storitev na eni strani ter zaposlitvene priložnosti za mlade strokovnjake

¹⁵ Lang, S.. (2010). NGOs, Civil Society, and the Public Sphere. NGOs, Civil Society, and the Public Sphere. 1-273. 10.1017/CBO9781139177146, str. 72.

¹⁶ Anheier, H. K. (2009), What kind of Nonprofit sector, What kind of Society?, Comparative Policy Reflecons, American Behavioral Scientist 52, p. 1082-1094.

¹⁷ Rojc Štremfelj L, Žnidaršič J, Marič M. (2020) Government-Funded Sustainable Development and Professionalisation of NGOs. *Sustainability*. 12(18):7363. <https://doi.org/10.3390/su12187363>

¹⁸ Več podatkov o številu zaposlenih v NVO sektorju je dosegljivih na <https://www.cnvos.si/nvo-sektor-dejstva-stevilke/stevilo-zaposlenih-v-nvo/>

¹⁹ Rakar, T., Rihter, L., Rape Žiberna, T., Stanimirovič, T., Boljka U., Divjak, T., Hlebec, V., Černe, G., Hurtado Monarres, M., Končno poročilo raziskovalnega projekta "Potencial NVO za naslavljanje potreb lokalnih skupnosti" str. 398, dostopno na <https://www.gov.si/novice/2024-05-23-raziskava-potencial-nevladnih-organizacij-za-naslavljanje-potreb-lokalnih-skupnosti/>

²⁰ Aktivnosti, ki naslavljajo potrebe socialno ogroženih, starejših, oseb z invalidnostmi, tujcev, Romov ipd.

na drugi strani. NVO pa je potrebno dodatno opolnomočiti tudi v njihovi zagovorniški vlogi, predvsem tudi na področju demokratičnih vrednot, varovanja človekovih pravic in aktivnega državljanstva.

7. Program ukrepov za izvajanje strategije razvoja nevladnih organizacij

1. Strateški cilj: Okrepitev sodelovanja države z NVO pri oblikovanju, izvajanju in monitoringu predpisov in politik

Specifični cilj in vsebina	Ukrep	Aktivnosti	Obdobje izvajanja	Nosilec/Sodelujoči	Viri in obseg sredstev	Merila za ocenjevanje doseganja ciljev
Doslednejše spoštovanje Resolucije o normativni dejavnosti, glede vključevanja javnosti v oblikovanje predpisov na vseh ravneh odločanja	Promocija krepitve vloge NVO pri načrtovanju in pripravi strateških in razvojnih dokumentov	Usposabljanja za pripravljavce predpisov Poziv resorjem ob svetovnem dnevu NVO (27. februar) Na lokalni ravni promocija Smernic za vključevanje občanov v proces odločanja (ob mednarodnem dnevu lokalne demokracije, v oktobru)	2025-2030	MJU (Upravna akademija)	Integralni del proračuna MJU	-Število izvedenih usposabljanj -Poslani poziv MJU -Poslani dopis MJU
Zagotovljena podpora zagovorniškimi organizacijam na področju demokratičnih vrednot, čl. pravic in aktivnega državljanstva	Podpora zagovorniškimi organizacijam	Javni razpisi za zagovorniške NVO	2025-2030	MJU	Sklad za NVO	-Izvedeni javni razpisi -Število sofinanciranih projektov/programov
Zagotovljeno delovanje subjektov podpornega okolja (23. člen ZNORG)	Podpora horizontalnim in regionalnim stičiščem	Javni razpisi za subjekte podpornega okolja	2025-2030	MJU	Sklad za NVO	- Izvedeni razpisi -Objavljena poročila o izvedbi aktivnosti
Zagotoviti delovanje subjektov podpornega okolja po vsebinah resorjev (23. člen ZNORG)	Podpora vsebinskim mrežam	Javni razpisi za vsebinske mreže (lahko v okviru širših razpisov za NVO, izvajajo dejavnosti kot so npr. informiranje, svetovanje, izobraževanje, raziskovanje, zagovorništvo, mreženje, promocija in podpora v korist vseh NVO iz istega vsebinskega področja na ravni svojega delovanja)	2025-2030	resorna ministrstva	Integralni del proračuna resorjev	-Število javnih razpisov po resorjih -Število sofinanciranih projektov/programov vsebinskih mrež

2. Strateški cilj: Okrepitev učinkovitosti, transparentnosti in stabilnosti javnega financiranja NVO

Specifični cilj in vsebina	Ukrep	Aktivnosti	Obdobje izvajanja	Nosilec/So delujoči	Viri in obseg sredstev	Merila za ocenjevanje doseganja ciljev

Preglednejši in bolj poenoten postopek pridobivanja statusa NVO v javnem interesu na različnih področjih in poenostavitev poročanja oz. poenotenje poročanja	Preučitev zahteve glede podeljevanja statusov skladno z revizijo RS 2023	Preučitev tematike podeljevanja statusa NVO v javnem interesu in ukrepi za poenotenje prakse na tem področju	2025-2026	MJU	Integralni del proračuna MJU	-Priprava predloga za poenotenje prakse resorjev na tem področju
Večja preglednost pri delovanju NVO (s statusom delovanja v javnem interesu)	Objava ustanovitvenih aktov in letnih poročil na spletu	Priporočila in sprememba relevantne zakonodaje (Zakon o poslovnem registru..)	2025-2026	MJU AJPES MGTŠ MF MNZ	Integralni del proračuna MJU in resorjev	-Odstotek NVO s statusom delovanja v javnem interesu, ki imajo objavljene akte in letna poročila na spletu
Zagotovitev boljših storitev v skupnosti (izhajajoč iz CRP »Potencial NVO v Sloveniji za naslavljanje potreb lokalnih skupnosti«)	Predlaganje in obravnava iniciativ NVO in sektorjev, ki bi NVO spodbujale k prevzemanju javnih storitev in kakovostnemu izvajanju storitev v javnem interesu	Predstavitev CRP na Svetu za NVO Redni dialog v okviru Sveta za NVO – pregled predlogov NVO in resorjev		Svet vlade za NVO, resorna ministristva	Integralni del proračuna resorjev	-Predstavljen CRP -Število predlaganih in obravnavanih iniciativ
Povečanje javnega delovanja in prepoznavnosti NVO	Proaktivno spodbujanje transparentnega delovanja NVO in diseminacije rezultatov	Spodbude preko meril na javnih razpisih, spodbude k spletni objavi rezultatov, srečanja za pripravo javnih razpisov	2025-2030	MJU	Integralni del proračuna MJU	-Št. javnih razpisov, v katerih je sestavni del razpisa diseminacija rezultatov -Odstotek sofinanciranih NVO iz določenega javnega razpisa, ki javno diseminirajo svoje delo
Večletno financiranje NVO	Preučiti potrebne spremembe ZJF in ZIPRS za omogočanje in spodbujanje javnih razpisov za daljše časovno obdobje	Okrepitev večletnih razpisov prek priporočil resorjem, srečanj za pripravo javnih razpisov	2025-2030	MJU, MF, resorji	Integralni del proračuna MJU in resorjev	-Št. javnih razpisov s financiranjem daljšim od 3 let
Učinkovito upravljanje Sklada NVO skladno s cilji strategije	Gospodarno upravljanje Sklada za razvoj NVO	Priprava dvoletnih okvirnih programov porabe Sklada za razvoj NVO in implementacija	2025-2030	MJU	Sklad za NVO	-Objavljen dvoletni okvirni program porabe sredstev iz Sklada za NVO -Stopnja implementacije programa
Osveščanje NVO o možnostih pridobitve sredstev iz različnih virov	Spodbujanje razpršitve virov za delovanje NVO in podpora NVO-jem pri prijavi na razpise ESS	Javni razpis za zagotovitev podpore pri prijavi na razpise ESS	2025-2030	Regionalna stičišča in horizontalna mreža, MJU	Integralni del proračuna MJU - tehnična pomoč	-Število usposabljanj -Število NVO-jev, ki so prejeli podporo

3. Strateški cilj: okrepitev zmogljivosti NVO, družbenega inoviranja in razvoja novih storitev v NVO

Specifični cilj in vsebina	Ukrep	Aktivnosti	Obdobje izvajanja	Izvajalci	Namen, viri in obseg sredstev	Merila za ocenjevanje doseganja ciljev
Lažji dostop NVO do kadrov	Spodbujanje zaposlovanja v NVO	Sodelovanje pri sejmih zaposlovanja	2025-2030	MJU, MDDSZ (Zavod za zaposlovanje)		-Število organiziranih dogodkov, kjer sodelujejo NVO
Vzpostavitev učinkovitega sistema podpor za razvoj storitev	Zagotoviti sredstva za razvoj in investicije, da bi omogočili razvoj koristnih in učinkovitih storitev	Javni razpisi za naslavljanje družbenih izzivov in financiranje razvoja novih storitev	2025-2030	MJU, MKRR	Sklad za NVO	-Število sofinanciranih projektov NVO za razvoj novih storitev
Večja profesionalizacija v NVO	Povečati število zaposlenih v NVO	Javni razpisi za profesionalizacijo	2024-2030	MJU	Sklad za NVO	-Odstotek zaposlenih v NVO sektorju
Poenostavitev razpisnih postopkov	Proučitev možnosti za poenostavitev in poenotenje postopkov javnih razpisov Proučitev možnosti za digitalizacijo procesov javnih razpisov	Vzpostavitev poenostavljenih oblik stroškov – poudarek na pavšalnih zneskih za projekt/program prek posvetovanj z resorji, srečanja z resorji Priprava analize - možnosti za poenotenje in digitalizacijo procesov javnih razpisov	2026-2030	MJU, MF, MDP	Integralni del proračuna MJU	-Število srečanj MJU z resorji -Pripravljena analiza
Spodbujanje delovanja NVO v mednarodnem okviru	Sofinanciranje lastnega deleža pri EU in EFTA razpisih	Javni pozivi za match-funding	2024-2030	MJU	Sklad za NVO	-Število NVO, ki bodo prejela sredstva za sofinanciranje projektov/programov

8. Zaključek

Strategija razvoja nevladnih organizacij v Republiki Sloveniji za obdobje 2025 – 2030 predstavlja vsebinsko nadaljevanje Strategije razvoja nevladnih organizacij in prostovoljstva do leta 2023²¹ in zasleduje celovit pristop k podpiranju in razvijanju NVO. Uspešno izvajanje te strategije bo zahtevalo usklajeno delovanje državnih institucij, samoupravnih lokalnih skupnosti, gospodarstva in drugih akterjev, da se ustvarijo pogoji za uspešen razvoj in krepitev nevladnega sektorja. NVO bodo lahko učinkovito prispevale k blaginji in razvoju slovenske družbe, če jim bomo omogočili stabilno, podporno in spodbudno okolje za njihovo delovanje.

9. Reference

- Anheier, H. K. (2009). What kind of Nonprofit sector, What kind of Society? Comparative Policy Reflections, *American Behavioral Scientist* 52, str. 1082-1094.
- CNVOS - Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij, <https://www.cnvos.si/nvo-sektor-dejstva-stevilke/stevilo-nvo/>.
- Lang, S. (2010). *NGOs, Civil Society, and the Public Sphere*. Cambridge University Press, str. 1-273. <https://doi.org/10.1017/CBO9781139177146>.
- Lewis, D. (2020). *Non-Governmental Organizations and Development (Routledge Perspectives on Development)*, 2. izdaja, str. 32.
- NGOs and the challenge of impact investing: creating value and doing good (2018, KPMG International Cooperative) ali Würmli, S. in Jenny, B. (2024). Maximizing Impact with Results-Based Financing: 9 Learnings from a New Report.
- Odlok o strategiji razvoja nevladnih organizacij in prostovoljstva do leta 2023, Uradni list RS, št. 37/18.
- Rakar, T., Rihter, L., Rape Žiberna, T., Stanimirovič, T., Boljka, U., Divjak, T., Hlebec, V., Černe, G., Hurtado Monarres, M. (2024). Končno poročilo raziskovalnega projekta "Potencial NVO za naslavljanje potreb lokalnih skupnosti", dostopno na <https://www.gov.si/novice/2024-05-23-raziskava-potencial-nevladnih-organizacij-za-naslavljanje-potreb-lokalnih-skupnosti/>.
- Recommendation CM/Rec(2007)14 of the Committee of Ministers to member states on the legal status of non-governmental organisations in Europe z dne 10.10.2007.
- Resolucija o mednarodnem razvojnem sodelovanju in humanitarni pomoči Republike Slovenije (ReMRSH), Uradni list RS, št. 54/17.
- Rojc Štremfelj, L., Žnidaršič, J., Marič, M. (2020). Government-Funded Sustainable Development and Professionalisation of NGOs. *Sustainability*. 12(18):7363. <https://doi.org/10.3390/su12187363>.
- Spletna stran <https://www.eesc.europa.eu/en/agenda/our-events/events/european-statute-associations-and-ngos>.
- Strategija razvoja nevladnih organizacij in prostovoljstva do leta 2023 (2018), dostopno na [Strategija-razvoja-NVO-in-prostovoljstva.pdf](#).
- Strategija razvoja Slovenije 2030,
- Svet Evrope, International Standards Relating to Reporting and Disclosure Requirements for Non-Governmental Organizations (2018), dostopno na <https://www.coe.int/en/web/ingo/expert-council>.
- Svet Evrope, The Legal Space for Non-Governmental Organisations in Europe (2021), dostopno na <https://www.coe.int/en/web/ingo/expert-council>.
- Študija »A statute for European cross-border associations and non profit organizations - Potential benefits in the current situation« (2021), dostopno na [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/693439/IPOL_STU\(2021\)693439_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/693439/IPOL_STU(2021)693439_EN.pdf).
- [World NGO Day - February 27](#), <https://worldngoday.org>
- Zakon o nevladnih organizacijah, Uradni list RS, št. 21/18.

²¹ Odlok o strategiji razvoja nevladnih organizacij in prostovoljstva do leta 2023, Uradni list RS, št. 37/18.